

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 7.

V Celoveu 20. julija 1875.

Leto VII.

N o č.

Končán spet jeden dan je vroč,
Vše solnce za goró je
Na zemlji vlada ~~temn~~noč,
Pokrila svet s t ~~temo~~
K počitku se ~~po~~claja sák,
Da jutri vstane ~~spet~~ crepák,
Da skerb pozabi ~~int~~erpljenje.

Tak smert tud meni bó enkrat
Življenja luč' vgasnila,
K počitku me v hladno enkrat
Bo zemljo položila.
Tam brez skerbij bom mirno spál,
Viharjev zlih ne bom se bál,
Pozabil svetno bom terpljenje.

J. C—le.

Županova Neža in Blagajev Tine.

(Pripoved iz kmečkega življenja.)

(Konec.)

„Ti se čudiš in me debelo gledaš? Misliš, da te hočem kakor peklenski zapeljivavec in skuševavec premotiti in zavesti? O nikar ne! Jaz imam pravico do tebe, jaz, stari fant. Ko sem te pervikrat videl pri Županovih in ko si pravil, kdo in kaj da si, slišal sem, da si govoril o stricu, ki je pred več leti po svetu šel. Tvojega strica sem jaz poznal, kakor sem ti bil povedal, vedel sem, kaj ga je gonilo in tudi to, da še živi, če ravno že davno ni nobenega glasú o njem, ali molčati sem moral. Tako je prišel nesrečni dan povodnji, ko si me s svojo nevarnostjo tako čudno smerti otel. Takrat me misel prešine: „E, tak verli junak je vreden boljše osode in ne sme še le iskati menjave sreče po negotovih potih. In kakor mi je ta misel rasla, spominim se tvojega starega strica in si mislim: „Nima ga starček boljšega dediča od tebe, kedar mu pride smertna ura.“

„To je, kar me je od Župana gnalo takrat, ko si ti ovce dobil za pašnjo. Starega moža sem kmalo pridobil za-se, pa je šel z menoj v svojo domovino,

kjer mu je stala njegova hiša še kakor nekdanj in kjer je tvoj oče pridno gospodaril. Tvoj stric, ki je bil dom zapustil kakor mladenič, vernil se je kakor siv starček. Čudili so se mu vsi in ki so ga tako dolgo imeli za izgubljenega in mertvega, stal je zdaj pred njimi živ. Sprejeli so ga dobro in veseli in bratovska ljubezen se je glasno očitovala in se tudi tedaj ni zatajevala, ko je zatirjal svojo dedšino. Tvoj oče in tvoj stric blago mirno razdelita. Tvoj oče je pridno gospodaril, da je bilo vsega dvakrat toliko, kolikor je prišlo njemu v roke. Kar si je z delavnostjo priskerbel, to je njemu ostalo in za podedovano hišo in zemljišče je prejel tvoj stric svetlo okroglo zlato. Tako je bilo prav in tako ostane tvoj rod tam na kmetiji. Ali ti doboš ves denar, kedar umerje stari fant, tvoj stric, pa se boš mogel z Županom meriti kakor in kedar boš hotel, ker boš tako bogat kakor on. Ali Župan ne sme zvedeti za tvoje bogastvo predno ne bo njegova hčer tvoja in predno se ne stare njegova ošabnost in napuhnjenost. Pred mu se mora terdo serce omečati in napuh naj se spozna s ponižnostjo. — Ali hočeš biti Grogov dedič?

In Tine, ki se mu je ovčarjevo pripovedovanje tako čudno zdelo in se ni mogel iznajti, če ravno je poslušal, na krat nategne uho. „Groga? Groga?“ zaklikne na glas in ko pogleda ovčarja v lice, vidi, da starca zalivajo debele solze. Ta mu s trepečim glasom odgovori: „Dá, Grogga, tvoj stric! Naju veže ista domovina, ista hiša, isti stan, naju veže sveta kervna vez in še več ko to! Ko sem šel žalostne duše in težkega serca iz očetove hiše, ni me gnala od doma želja po čudnih zgodah, ampak kervavelo mi je ranjeno serce: jaz in tvoj oče sva ob enem ljubila eno in isto deklico. Jaz sem se prepričal, da je njega rajše imela nego mene, pa sem šel za to na tuje in moj brat je ž njo v zakonu dobil edino srečo. Kaj sem jaz prestal, koliko grenkih bolečin sem preterpel, tega ti ne morem dopovedati. Bilo mi je, kakor da mi serce poka. Rad sem se odrekel pravice pervorojenstva, pa sem pasel ves živi čas tukaj ovce. Leta so mi ozdravile bolečino, ki me je nekdanj tako razjedala in grizla. Tolaživna pozabnost je prevlekla mračne dni mladosti in v duši je utihnila slednja tožba. Ali ko sem tebe zaslišal, ganilo me je čudno. V tvojem obrazu sem spoznal lice tvoje matere. Zamišljeno, kakor ti, je ona gledala; kedar je govorila, imela je usta isto taka kakor ti in smejala se je tako zdravo in preserčno kakor ti in roci je tako vzdigala kakor ti. Jaz stari mož, ki od življenja nisem dobil ničesa, kaj sem mogel biti tvoji mladosti? Molčal sem. — Ti si bil tako dober in čist, tako priden in zvest in tvoje serce je bilo tako polno in je kipel vse od mladostnega veselja. Meni so se vsi čuti tako nekako za-te vneli in ko si me rešil pogube v valovih, začutil sem, da sem na te navezan in ubrala se mi je v sercu prava struna: ti si mi postal preljub sin. Ní mi dalo več mirú, in o čemur nisem več davno mislil, pride mi silno in mogočno na um. Šel sem pa sem tirjal od tvojega očeta svojo dedšino. Prav po bratovski sva med se razdelila bogato imetje in svojo polovino dajem tebi v dar, pa jo imej za spomin od strica, ki ti jo daje za plačilo tvojega čistega in blagega življenja. Jaz vem, kako je bogastvo dobro in koristno, če ravno sem bil vse svoje dni priprost ovčar.“

Tako je starec govoril. Solze so mu obilo tekle in objemal je ganjenega Tineta in na persi pritiskal kakor oče sina. Tako sta sedela še dolgo časa in si marsikaj pripovedovala in pes je skakal okoli njih in z repom majal, kakor bi umel, kaj se med njima godi.

XII. Kres.

Blizo pota, ki gre iz vasi in vodi v hribe, je studenec. Od tukaj derže steze na ledino in v gozd, ceste pa po dolini gor in dol. Ob stranéh rasejo bukve, hrasti in drugo germovje. Tamkaj se mora človek ohladiti od sence in od vode. Studenec je dobro ograjen s kameni na štiri vogle rezanimi tam, kjer iz zemlje curljá. Ob žetvi in košnji tukaj v senci rade počivajo ženjice in koseci, ko se umaknejo žgočemu solncu. Na večer hodijo z verči in škafi na glavah dekleta iz vasi semkaj po vodo, pa se tukaj o marsičem pogovarjajo. Ali po dnevi, kedar je tiho okoli studenca, čebljajo tamkaj gozdne tice in gerlice gergotljajo.

Danes se je bil že davno večer storil in Tine je čakal čisto sam pri studencu. Kresovi okoli po hribih so že dogoreli in on še vedno čaka in kedar kaj zašumi ali se gane, nategne uho in serce mu glasneje zatriplje. Koga neki čaka?

Čuj, zdaj sliši glasove. Bližajo se studencu. Preplaši se in hitro splazi v germovje onkraj studenca. Približata se dva človeka. Pojeta s hripovim glasom nečedne pesmi in med petje vpletata gerde kletve. Tine ju spozná. Bil je rudeči Ureh in pa Županov France. Oba sta pijana, da ne moreta ravno hoditi, in merita cesto od enega kraja do drugega. Kako mu to vpitje neugodno doni! Kako ga presune, ko spazi, da gresta proti Županu, zakaj od kar je on iz službe in se je hči vernila od sorodnikov, kamor so jo bili roditelji odpeljali, da Tineta pozabi, zahajal je Ureh zopet k Županu in snubil lepo Nežiko. To ga tako peče.

Ali kmalu mu odleže. Iz nova zasliši šum in k njemu stopi Nežika. Nje je čakal. Dolgo se že nista videla. Ona je bila daleč od doma, a on je hodil po samotnih hribih po dnevi, nočeval je pa pri Grogu, in Groga je tudi tako naredil, da sta se pri studencu našla in da se po njegovem nasvetu pošteno pomenita in pogovorita kaj in kako.

Ko sta tako v sredi pogovora in ne vesta, kaj jima je storiti, na katero stran bi se nagnila, zasveti se na naglem sem od doline. Oba se obrneta proti svetlobi. Nekaj časa gledata molčé, kar se iznovič kviško vzdigne oblak svetlega dima. „Jezus, ogenj pri nas!“ reče Neža. Tine plane na noge. „Neža, čakaj tukaj!“ reče in steče naravnost k ognju kar čez žito po njivah in travnicah. Kmalu se zasliši plat zvona iz vasi. Ljudje tekó z lestvami, drogovi in brizglami k požaru in na ves glas kriče: „Gorí, gorí!“

Ko Tine tje priteče, bilo je vse v ognji, hlevi in skednji. Krave in voli grozno mučejo, konji in žrebci strašno razgetajo. Uboga živina neče iz hleva, če ravno jej pretí gotova smert, in če po sili katero izvlečejo, pa plašna zbehljá na polje.

Ljudje gasé na vso moč, ali ognja ne morejo nikakor ukrotiti. Vnela se je slama in klaja natlačena na skednjih, pa je ogenj vedno večí. Vse okoli je suho in tedaj netljivo. Potočici imajo malo vode in reka je preveč od rok. Tudi jim pomanjkuje gasilnega orodja. Prejde jim upanje, da bi mogli kaj ubraniti in celó Tinetu upade srce. Vsak sprevidi, da je ves trud zastonj.

Eno Tineta tolaži: rešena sta Župan in Županja. Krepkovoljnega starca je hudo pretreslo. V lica bledí in oči mu stermé, kakor bi hotel pamet izgubiti. Županja vsa zmedena gleda debelo v rudečo svetlobo. Kar zavpije: „Neža, France!“ Oh kako spreletí vsakega ta vsklik! Župana zdrami, da se strese kakor lev. Hitro skoči v gorečo hišo skozi vrata, od kodar se gost dim vali. Kaj pomaga pomišljanje? Kaj svarjenje? V hipu je on v hiši. Kaj mara za nevarnost? Moč kervi je čudna! ne misli na sebe, oče misli na zarod.

Vse umolkne; vsi gledajo na hišo in sapa na se vlečejo, kaj bo stari opravil. Ta čas se oglasi pastirček: „Zastonj! tam-le iz Francetove spalnice je prišvigal prvi plamen. Prišel je pijan domu z Urhom. Pila sta na vso moč tobak in tako sta ropotala spat. Jaz sem bil pri bolnem volu, ognja nista čuvala pa sta oba zgorela.“ Ta povest vse močno zgrabi. Ta hip ugledajo Župana pri oknu v Nežini spalnici. On stoče, da vse groza popade in reče: „Nikogar nikjer!“ in ogenj in dim se ovije okoli njega.

Hitro zgrabi Tine lestvo pa jo nasloni pod okno in urno kakor mačka spleza po njej in skoči v dim in ogenj. Vsi okoli kar odrevené. To je grozen trenotek! Ali predolgo terpi! Kar veselo vskliknejo. Dva se pomolita skozi žareče okno. Tine ima starega na plečih in terdno stopa dol po lestvi. Omamljenega položi na tla in steče hitrih nog po Nežo k studencu.

Ljudje se vsujejo okoli Župana, ki osmojen na tleh leži. Pomagajo mu: odpnó ga na persih, polijó ga po obrazu z merzlo vodo, umivajo ga z vinom in si ne dajo mira. Županja vije roke in glasno stoče. Misli, da je konec vsega, kar je imela. O Bog, otroka jej je smert vzela, in zdaj tudi možu pretí. Ali kmalo se trud poplača: Župan oživi in spregleda. Ah, oživí, da vidi, kako vse okoli poka in se podira, da vidi, kako mu je ogenj vse pokončal, kar ga je kdaj tako ošabnega delalo.

Ko zjutraj solnce prisije, najde vse v obupu. Kjer je bilo včeraj vse živo, tukaj vidi pepel in dim. O koliko je ena sama noč pokončala! Bog je tako hotel. — Da sta France in Ureh res v pijanosti zgorela, poterdilo se je strašno: kazale so to njune sežgane kosti. A Neža, ah! kje je nedolžno, čisto dekle? Iščejo njenih kosti, ali ne najdejo jih. Kar se zasliši nov krik. S polja hiti Neža in za njo Gropa in Tine. To vkljub nesreči razvedri žalostne obraze in serca. Oče jo pritisne na persi, mati joče, Nežika pa zdiše. Objemljejo se, kakor se ne bi hoteli nikoli več izpustiti. Vsi se plačejo.

Zdaj stopi ovčar pred nje in začne govoriti z resno besedo: „Nebesa so poslala žalosten čas. Bog skuša terpko. Ponižajmo se, verzimo od sebe napuh in hudo voljo, pa bode še vse dobro. Oče Župan, tukaj-le stoji možak, ki si je pridobil vsako pravico do vas. Da vam je rešil ženo in deco, za to niste iz ošabnosti marali. Danes je tudi vas smerti otel kakor nekdam mene.

Iz nova snubi vašo hčer, nesreča ga ni nezvestega storila. Jaz, njegov stric, prosim za-nj; on je dosti bogat, da na novo postavi hišo in vsa gospodarska poslopja. V tej-le mošnji je njegov denar, samo čisto svetlo zlato. Privolite, pa bo vse dobro, daj, sezite v roko pa se lepo pomirimo.“

Ovčar je tako dobro govoril, da se je Županu serce pretreslo, ter reče: „Moja ošabnost je poterta, Bog je glasno in ostro govoril, jaz se ponižujem.“ Terdemu možu — kdo bi verjel? — stopijo solze v oči; hlapca objame in na persi pritisne. Tako je prav! Ob enem prime s solznimi očmi hčer za roko pa jo dene v Tinetovo. Mati dá obema blagoslov. Vsi sosedge, ki so tega priča, veseli krik zaženó in po zraku se razlegajo blaga voščila sreče novozaročenima.

Ko pride iz nova spomlad v dolino, ni našla več ni sledú žalosti in reve. Na polji in v gozdu je vse lepo zeleno, in tam, kjer je bil požar vse pokoučal, je stala nova lepša hiša. Skednji so bili vsi večji in lepši, v hlevih je mukalo več in lepše goveje živine, in konji, ki so v njih stali, bili so vse dokaj lepši od prejšnjih. Grogov denar je vse lepo iz nova vred spravil. Starec je ves vesel in se prijazno pogovarja in šali z Županom in Županjo. Vidi se, da je oba žalost davno minula in zdi se jima da prihaja viden in obilen blagoslov od ljubega unučka, ki ga tako zadovoljna, zdaj on zdaj ona, péstujeta in v naročji prenašata. Tine in Neža pa sta dva zakonska, kakor jih je malo, in živita Bogu po volji in ljudem po vseči.

Amerika.*)

I. Življenje in plavbe Krištofa Kolumba.

(Fr. Jaroslav.)

Kolumb prvičkrat stopi na novi svet. — Plavbe med ostrovi bahamskimi. — Odkritje Kube in Hispanijole 1492. l.

Kolumb je bil z veliko težavo dobil ladije in drugo potrebno, da je mogel iti iskati novega sveta. A tudi potoma imel je dokaj grenkih dni. Mornarji namreč so se na vsak način hoteli verniti, ker po daljši plavbi niso našli novega sveta, sploh ne videli suhe zemlje. Kolumb jih pomiri tako, da mu obljubijo še tri dni poterpeti, a če v treh dneh ne ugledajo suhe zemlje, hoče se verniti. Vsa znamenja pa so kazala Kolumbu, da suha zemlja je blizu. Res je bilo tako. Morje je bilo mnogo bolj plitvo, opazil je pušelj jagod, očutil je povsem drugo podnebje, in okrog desete ure po noči zapazil je luč v daljavi. Zbog radosti ni vedel, kaj bi počel, in med tem začuje klic: „Zemlja, zemlja!“

Kedar se je začelo svitati, zagledal je Kolumb pred seboj ravni in krasni ostrov poln svežesti (frišnosti) in zelenja, ter zarasten z mogočnim lesom. Da-si je vse pričalo divjo bujnost večno marljive prirode, vendar bil je ostrov tudi ljudnat, kajti videl je stanovalce iz lesa dohajati in hiteti proti bregu. Bili so

*) Odlomek obširnega dela.

do cela goli, z njih obnašanja pa je bilo kazno, kako se zelo čudijo ladijam. Kolumb je dal znamenje mornarjem, da zasadé mačke in stopijo v čolne. On je stopil v poseben čoln bogato oblečen v škerlat in z zastavo kraljevsko v roki. Martin Alonzo Pinzon in brat njegov Vincente Yanez na desno in levo vsak v svojem čolnu, držala sta veliki zastavi z znamenjem zelenega križa imajočega na vsakej strani pod krono špansko čerki F. in Y., začetni čerki imen kastilskih vladarjev Ferdinanda in Izabele.

Približevaje se bregu stermeli so Španjolci zbog krasote in bujnosti lesov, raznoverstnega neznanega sadja v obilici se smehljajočega, zbog jasnosti zraka, miline podnebja, ter kristalinsko prozornega morja ostrov oblivajočega. Kolumb pokleknivši poljubi zemljo in s solznimi očmi zahvali Boga. Ravno to so storili njegovi spremljevalci, katerim so se persi širile hvaležnosti. Potem se Kolumb vzdigne, izdere meč in razvije kraljevsko zastavo, ter v imenu kastilskega vladarja vzeme v last novi ostrov, ki mu dá imé San Salvador. Na to je zbral okrog sebe vse nazoče, kateri so mu morali priseči poslušnost kot admiralu in namestniku kraljevemu.

Spremljevalci Kolumbovi udali so se sedaj popolnoma prevelikemu svojemu veselju, eni so ga objemali, eni poljubljali mu roki, eni so se priporočali njegovej prijaznosti, kakor da bi mogel že sedaj oddajati bogastva in dostojanstva, oni pa, kateri so bili potoma najterdovratnejši nepokorneži in so ga surovo žalili s svojo derzovitostjo, plazili so se sedaj okoli njegovih nog, prosili odpuščanja in obetali v bodoče slepo poslušnost njegovim ukazom.

Prebivalci ostrova opazivši o svitanju ladije blizu brega, imeli so jih za prikazni. Njih zibanje in pomikanje brez vidnega napenjanja, zvijanje in napihovanje plaht, podobnih velikanskim perotnicam, videlo se je njim jako čudovito in so kar stermeli. Opazivši da se bližajo bregu čolni in iz njih stopajo bitja obložena s svitlim jeklom in oblečena s pisano obleko, začeli so preplašeni divjaki utekati v les, a vidé da nikdo neče iti za njimi v tir ali jih kako drugače vznemirjati, osopli so se od strahu. Približevaje se Španjolcem, so se z veliko čestjo na zemljo metali in v globokej pokornosti klanjali. Med tem ko se je veršil slavní obred polastovanja ostrova, čudili so se oni polti, lasem, sijajnim persnim oklepom in dragocenej opravi Španjolcev. Osobito pozornost vzbujal je admiral s svojim vzvišenim in poveljniškim obnašanjem, s svojo škerlatno verhovno obleko in s čestjo od ostalih mu skazovano, kajti vse to je pričalo jim, da je verhovni voditelj. Kedar so se do malega znebili strahu, upali so se bliže k Španjolcem, dotikali se njih las, ogledovali obličja in roke, in čudili se njih belosti. Kolumb, kateremu se je priljubila njih prostota, mirnost in zaupnost, ki so jo imeli v bitja po njih mnenju čudovita, dovolil jim je, da so mogli napasti svojo izvedavost. Bili so te misli, da so prečudna bitja prebivalci nebes.

Ravno tako bili so tudi prebivalci ostrova predmet izvedavosti Španjolcem, ker so se razlikovali od vseh plemen ljudskih, kar so jih kedaj bili videli. Bili so do cela goli in pobarvani z raznimi barvami, tako da so bili na oči zelo divji in čudni. Njih polt bila je temno rumena ali kufrasta, brad so bili

golih, las dolgih nad ušesi nekoliko pristriženih, zadaj pa so plavali daljši šopi po ramenih. Bili so tudi prijetnih, da-si z barvami zamazanih obrazov, visokih čel in čudokrasnih oči. Postave niso bili velike a prijetne, in večina izmed njih, kakor je bilo presoditi, še ni bila stara po trideset let. Ženska bila je med njimi samo ena, mlada, gola, kakor tovarši njeni, a prekrasne rasti. Videti je bilo, da so to priprost, a miren in prijazen narod. Železa niso imeli, niti so poznali njegovo lastnost, kajti ko jim je pokazan bil gol meč, prijemali so za ostrino. Kolumb je jim razdajal razno pisano drobnjav, katere so se neizmerno radovali.

Ker je bil Kolumb te misli, da je došel na edno izmed najskrajnejših ostrovov Indije, imenoval je tudi prebivalce njegove s tem občnim imenom Indijance, katero imé je pozneje raztegnjeno bilo na vse prvotne prebivalce novega sveta. Španjolci so ostali na bregu cel dan in se krepili po tako trudnej plavbi sredi krasnih gajev ostrova; pozno na večer so se vračali na svoje ladije, zadovoljni z vsem, kar so bili videli.

Ostrov, na katerem je Kolumb pervikrat na novi svet stopil, je eden izmed ostrovov lukajskih ali bahamskih, ki so ga imenovali prebivalci njegovi Guanahani; a prišlo se ga je ime San Salvador.

Drugi dan zarana priplavalo je več Indijancev k ladijam, drugi so se pripeljali v lehkkih čolnih, katerim so rekali kanoe; bili so narejeni z izotljenih hlodov, ter tako prostorni, da je moglo po 40—50 oseb v ednem sedeti. Španjolci so berzo opazili, da pri teh ljudeh ni nikakega bogastva ter da imajo jako malo podati za darovano jim drobnjav, namreč: bombažne preje, krotkih papig in nekakih cmokov s testa, imenovan karava, ki je bil njih glavna hrana.

Pač pa so zapazili Španjolci zlat lišp v nosovih nekaterih Indijancev. Le-ti vprašani, kje so dobili drago kovino, pokazovali so na jug in Kolumb je razumel z njih znamenj tako, da v onih pokrajinah biva kralj neizmerno bogat; kajti Kolumb si je vsa njih nepopolna znamenja razlagal po svojej priljubljenej želji. Pripovedovali so mu na dalje z znamenji tudi o narodu bojnem, ki često napada njih ostrov od severozapada in seboj vodi zajete. Ta narod, menil je Kolumb, biva najberže na celini azijske in je pokoren velikemu Kanu, o katerem je terdil Marco Polo, da često napada bližnje ostrove in njih prebivalce vodi v robstvo, bogata pokrajina na jugu pa ne more biti drugo nego ostrov Cipango, in neznani bogati kralj najberže oni mogotec, čegar sijajna palača je pokrita z zlatimi ploščami. Tako je sodil Kolumb, ki še ni znal, kam je prišel. —

Ogledši ostrov Guanahani in preskerbevši se z vodo, spustil se je Kolumb proti imenovanej neznanej pokrajini na jugu, in vzel je seboj sedem Indijancev, da bi naučivši se jezika španskega, bili mu tolmači in voditelji.

Sedaj je ugledal Kolumb mnogo krasnih ostrovov, zelenih, ravnih in rodovitnih. Indijanci so dali z znamenji razumeti, da jih je jako mnogo. Kolumb je stopil na tri ostrove in dal jim imena: Santa Maria dela Concepcion, Fernandina in Isabella. Prebivalci, kakor popred Salvadorski, bili so takisto opadeni ugledši Španjolce, in menili so, da so bitja nadzemeljska. Bližali so

se jim z darovi pomirljivimi, kakoršnih je premogla njih ubožnost, ali bolje rečeno prosti prirodni način življenja, namreč s plodovi svojega polja in gajev, bombažno prejo in krotkimi papigami. Kedar so Španci gledali za vodo, vodili so jih divjaki k najhladnejšim virom, k najčistejšim potokom, napolnovali so njih sode in valili k čolnom, ter gledali na vsak način ustreči nebeškim gostom.

Kolumb bil je očaran zbog krasote, ki so jo razvijale pokrajine nekaterih ostrovov. „Ne vem“, dejal je, „kamo bi se preje obrnil, in oči moje ne morejo se dosti napasti nad tem krasnim zelenjem. Ptice prepevajo tako sladko, da se mi vidi, kakor da več ne bi mogel od tukaj iti. Tudi je tu Bog zná koliko verst drevja, katero rodi jako slasten sad. Menim, da bi se tu moglo dobiti mnogo bilja in dreves, katero bi imelo na Španskem veliko ceno kot barvila ali kot leki in dišavine; ali jaz ga ne poznam, kar mi je jako nepovoljno.“

Tudi ribe, katerih je bilo nenavadno mnogo po teh vodah, niso znane bile Španjolcem, kakor sploh vse, kar so videli na novem svetu.

Kolumb je bil prevarjen v svojej nadi, da na teh ostrovi najde zlata in dišavin, kajti prebivalci so vedno na jug kazali, češ, da tam je pokrajina bogastva, in govorili so o nekem ostrovu Kuba. Kolumb je sklenil poiskati ga, ali protivni vetrovi zadržali so ga nekoliko dni, 28. okt. pa je konečno ugledal novi ostrov.

Približevajoč se krasnemu ostrovu bil je do cela osupnjen zbog njegove razsežnosti, visokih gor, plodnih dolin in čarobnih planjav pokritih z mogočnimi lesovi in napajanih s krasnimi rekami. Stopil je na kopno in ostrov svečano vzel v last.

Kolumb je več dni ogledoval bregove tega ostrova, pa njegova prekrasna pristanišča in reke. Z njegovega ohranjenega potopisa ali dnevnika razvidimo, kako je Kolumb bil očaran zbog miline in dražesti mogočne prirode, gledal je sladki plod svojega truda. Nam je težko misliti si ono radost, ki je prešinjala Kolumba, kedar je ogledaval čuda novega sveta, odkritega ž njegovim podvzetjem in njegovo stanovitnostjo. Ni čuda toraj, da je marsikaj hotel videti in slišati, kar ni bilo, in da je marsikaj drugače sodil, kakor je v resnici. Travi postavim, ki je rastla prav do vode in v vodo, pripisoval je tihost in pokojnost morja ostrov oblivajočega. Ves čas ni čutil niti najmanjega nepokoja v teh vodah, ter potem sklepal, da tu kraljuje večna tihota, da tukajšno morje nikdar ne besni in otepa bregov s svojo togoto. Kolumb še slutil ni burnih valov in strašnih vihric, katere tu razrivajo in pustošijo lice prirodi.

Na nekaterih mestih stopil je na suho in šel pogledat v vasi, katerih prebivalci so utekali pred njim v les in gore. Kočice so bile spletene z vejvja palm in drugih dreves, ter raztresene sem in tje med drevesi. Bile so lepše nego une, ki je jih bil drugej videl. Najdel je v njih obraze in lesene krinke še dosti okusno izrezane. Tudi je našel v slehernej koči ribarsko orodje, s tega je sklepal, da obrežje je naseljeno s samimi ribiči.

Vozivši se še nekaj časa poleg bregov na severozapad, opazil je veliko predgorje. Zvedel je od Indijancev, da kake štiri dni hodá je do „Kubanaka“. S tem imenom poznamenovali so divjaki krajino v notranjem Kube. Kolumb je

menil, da govore o „Kublajkanu“, tatarskem vladarju, in je sklenil, da mu pošlje darov in priporočilno pismo kastilskega vladarja. V ta namen odbral je dva Španjolca, eden bil je pokersten jud, in je umel hebrejski, kaldejski in malo arabski. Ž njima poslal je tudi dva Indijanca za voditelja. Oskerbel je jih z razno pisano drobnino in igračami, in naročal je, naj poizvedajo to in ono, n. pr. lego krajev, ali se dobivajo zdravilne rastline in dišavine. Poslanci so šli dvanajst milj dalječ v deželo in so prišli do naselišča, ki je imelo najmanj tisoč prebivalcev. Sprejeli so jih z veliko uljudnostjo in peljali v najboljšo hišo, kjer so jim predložili hrane. Na to so Indijanci posedli po tleh in pričakovali, kaj jim hočejo povedati novi gostje.

Jud je sprevidel, da mu nič ne pomaga njegova hebrejščina, kaldejščina in arabščina, toraj je lukajski tolmač moral govoriti. Pripovedal pa je divjakom o sili, bogastvu in dobrotljivosti belih mož. Kedar je izgovoril, so se Indijanci usuli okrog belca, poljubljali jima roki, dotikali se njune obleke in polti ter skazovali božjo čast. Zlata in drugih dragocenosti tudi pri teh divjakih ni bilo videti, in ko sta jim pokazovala belca različne dišavine, pravili so, da blizo njih nič ni takovih stvari, pač pa dalječ od njih na jugozapadu.

Ne dobivši nikakih sledí mesta ali dvorov, katerih so iskali, vernili so se poslanci k ladijam. Na tem potu srečali so Indijance z gorečimi treskami, s katerimi so nažigali svitle liste, na drugem koncu v usta jemali, dim ž njih vlekli in izpuščali. Take zvite liste nazivali so tobak, katero ime je prešlo na rastlino samo. Španjolca sta stermé obstala, da si sta bila pripravljena na čudovite reči.

Poročilo poslancev naredilo je konec mnogim sanjarijam Kolumbovim o omenjenem knezu in njegovem sedežu; vse kar so bili videli, kazalo je prvotno in priprosto stanje društvenega življenja; zemlja, da-si plodna in krasna, bila je divja ter le malo in poveršno obdelana; ljudje niso imeli nobenega zaumena o omikanih narodih, tudi nista mogla nič izvedeti o kakem mestu dalje v deželi, da bi bilo še večje nego ono, ki sta ga obiskala.

Komaj je bila se vlegla ena prevara, nastopila je koj druga. Kolumb razumeval je z znamenj Indijancev, češ, da na vshodu je pokrajina, v katerej se zlato v rekah dobiva. Začel je iskati te pokrajine, o katerej je ukrepal, da bi bil bogat in obdelan ostrov.

Spustil se je na sinje morje v ta namen, kam mu bodo pokazovali Indijanci. A veter je vlekkel ravno nasproti, in zato je po nekolikih praznih poskusih bil prisiljen verniti se na Kubo. Drugo nevoljo pa je mu napravil Martin Alonzo Pinzon, ki je načeloval ladiji Pinti. Ona je bila najhitrejša ladija, odtergala se je na tej plavbi od Kolumba in ga dalječ za sebo pustila. Pinzon se ni menil za znamenja Kolumbova, da-si so bila ponavljana tudi po noči. Kedar se je zdanilo, Pinte ni bilo več videti.

Kolumb je bil preverjen, da se je to nalašč zgodilo, in bil je tim bolj žalosten in zbezan. Martin Alonzo je že več časa pokazival nesterpljivost nad veliteljstvom Kolumbovim, nekaj menda zato, ker je bil skušen plavec, nekaj pa za to, ker je bil sam dal mnogo denarja in drugih priprav, da se je mogla

izpolniti želja Kolumbova, in zbog tega je menil, da se more in smé deliti v veliteljstvo s Kolumbom. Že na potu sta se večkrat bila sporekla. Kolumb se je bal, da ne bil Pinzon začel delati na svojo roko, ali da ne bi hitel na Špansko prilastit sebi zaslugo odkritja novega sveta. Take misli so vznepokojevale njegovega duha in pretergale daljno raziskovanje.

Po nekoliko dneh je zopet nadalje ogledaval bregove Kubanske. Na tem ogledovanju zapazil je nek dan v daljavi visoke gore, katere so pričale o razsežnem ostrovu. Mahoma se je spustil na to stran na veliko grozo svojih indijanskih voditeljev, kateri so mu dajali razumeti, da tam stanujejo divji in okrutni ljudožerci, imajoči samo po edno oko.

Kmaló so ugledali Španjolci novi krasni ostrov, čegar gore so bile mnogo više in njihov verhovi mnogo skalovitejši nego na drugih ostrovih, ter so se polagoma spuščale v ravnine in zelene loge. Opazivši na ostrovu pogoste ognje po noči, a po dnevu dim tu in tam, kazno je bilo Španjolcem, da ostrov je obljuden. Ne dolgo, in v vsej obilosti tropiške vegetacije ležal je pred njimi najkrasnejši ostrov na svetu.

Spomladanska.

(Notranjska; spis. poleg stare narod. pesmi J. Volkov.)

Sneg se je stajal,
Kaj boš zdaj začel?
Njivco bom oral
Pa žvižgal vesel.
„Tičca zletela
Pa je zapela:
Ni me še mrazek uzel!“

V polju zelenem
Poslušaj zvesto,
Kak žvergoli naš
Škerjanček lepo!
Gori v višave
Tje nad planjave
Ziblje se v jasno nebo.

Breskve v dolini
Kaj lépo cvěto,
S cvetjem rudečim
Ogernjene so;
Vse je zeleno
Vse razcveteno
Kamor pogleda oko.

Tudi po berdih
Vže drevje cvete,
V rebri zeleni
Se češnje belé;
Slavček pa poje,
Pesmice svoje,
Pesmice mile, lepe.

Fantič je ovce
Na hribček prignal,
Kroži in piska
Na novo piščal;
Žvinca okoli
Skače in hodi,
Terga si travco iz tal.

Spomlad se smeje
In vse oživi,
V vsakemu cvetu
Čebelca bernči
Tam po ravnini
Mehki ledini,
Deček metulje lovi.

Pomlad oj mila
Pa národ budi
Narod slovenski
Naj večno živi!
Solnce nam sveti,
Hočmo živeti,
Bratje slovenske kervi!

Karol Dürnwirth.

(Životopisna črtica, spisal Lambert Ferčnik.)

(Konec.)

Za berilo so nam dajali „Danico“ in „Novice“, ktero so sami naročevali in tudi slovenskih bukev nam posojevali. Drobtince so jim bile najljubše. Rekli so mi nekega dne: „Preden kako slovensko pridigo pisati začnem, vselej preberem prej vsaj eno stran iz Slomšekovih Drobtinic.“

Ob četertkih na večer smo imeli mi bogoslovci sami svoje slovenske vaje; tudi takrat so rajni g. D. radi se pokazali med nami.

Prav slovesno smo opravljali vsako leto god ssv. Cirila in Metoda. Že dolgo pred godom so nas opominjali, da naj le ne pozabimo, kako godovanje se bliža. Za stroške, ki so bili nekterikrat zdatni, so vselej oni radi in prvi nekaj podali, enako tudi gospod vodja. Na Cirilovo so sv. mašo sami brali coram Sanctissimo, mi smo pa slovensko popevali; v Celovcu je to gotovo nekaj nenavadnega. Po poldne smo imeli „besedo“ z nagovori, z deklamovanjem v raznih slovenskih narečjih, s petjem in vsakokrat tudi s kako slovensko igro. Ob koncu so pa oni nas nagovorili in nas spodbujali, da naj se le pridno vadimo lično in prijetno govoriti, da bode ljudstvo slovensko, kteremu bomo postali dušni pastirji, ne le samo nas zastopilo, temuč tudi z veseljem nas poslušalo. Rekli so, da ne smemo tako govoriti, kakor bi derva cepil, temuč, kakor bi rožice sadil. Tudi milost. naš knezoškof so jih pohvalili vpričo nas, da imajo tolik trud z nami zavoljo jezika.

Na slovenščino so pazili tudi že v Marijanišči. Spisovali smo listič, „Lipa“ imenovan. Večkrat so ga pregledali, se tudi pokregali, če so zasledili kak spis, ki ni bil pravilno pisan, ali pa jim ni bil po volji zavoljo zapopadka. Kedar smo slovenski peli, prišli so radi poslušat. Sploh so bili vselej dobri z nami, le predobri, zato smo jih večkrat okanili.“

Res prelepo spričevanje na čast učitelju in učenecu. D. je rad po svoji moči podpiral vse narodne naprave in početja, ktere so se vjemale z njegovo natančno katoliško vestjo. Celó ob počitnicah ni si dal počitka; rad je hodil pomagat, dokler je bil še zdrav tudi na slovenske kraje, bodi si s pridigo, ali spovedovanjem ali z božjo službo. Tega ni mogel sterpeti, da bi drugi delali, on pa zraven počival. Še eno čertico v dokaz njegove ljubezni do slovenskega naroda: 1869 bil je v Gradeu pri občnem zboru kat. društva. Od tod mi piše: „To so bili veseli dnevi, ki sem jih v Gradeu preživel. Najbolj so me zadele in ginile besede, s kterimi so posvetni gospodje svojo vero spoznali. Le to me je zbolelo, da je profesor Maasen tako po Slavjanih mahal! In kdo je zdaj Maasen? Literae sine pietate et charitate!“

Bolezen in smert.

Omenil sem že, da je bil D. slabega života in je dolge leta pokašljeval. Vendar prav bolehal ni.

Mesca februarja 1872 pa nagloma zboli za vnetjem pljuč; še le v majniku se je pervikrat podal pod milo nebo na roci dobrega prijatelja. Ta bolezen ga je močno oslabila in le čuda je bila, da jo je prestal. Vstal je še in še lazil okoli, a krepkega zdravja ni več imel; tudi sam je čutil, da za-nj ni več popolnega ozdravljenja.

V počitnicah gre po nasvetu zdravnikovem v Gleichenberg in stanoval je ondi pri oo. frančiškanih, obedoval pa v gostilnici. „Kraj“, tako piše, „je lep; posebno pred samostanom in pred cerkvijo, ktera je zraven, je prijeten razgled. Toliko jezikov še nisem slišal, kakor tukaj. Mnogo je tû Slavjanov, Rusov, Poljakov, Hervatov, Slovakov, tudi Madjare, Lahe, Turke tû najdeš. Nekemu duhovnu iz Žitomira v Volhiniji sem pokazal Kosarjeve bukvice; kako se je razveselil, da jih je še dosti razumel. Poljaki in Poljakinje so pobožni ljudje; pa tudi kmetje te okrajine so res pobožni; tem bolj se mi pristudi gospoda, ki hodi sem se kratkočasit.“

Ko se je vernil iz Gleichenberga, reče prijatelju kazaje na persa: „Boljši mi je, a tû notri ni več prav; tega ne moreta ni sirotka, niti voda popraviti.“ Tudi leta 1873 in 1874 hodil se je krepčat v prijetno okolico Milštatskega jezera; olajšalo mu je težave, a zdravila ni več bilo za-nj. — Sape mu je primanjkovalo, da je moral pri hoji večkrat počivati in tudi govoril je težko daleč časa. Ravno v bolezni je pokazal naj jasneje svojo poterpežljivost in ponižno vdanost v sveto voljo božjo. Precej, ko zboli, popraša tovarša svojega in sovodjo v semenišči, kaj on meni o njegovi bolezni in pristavi: „Vse imam v redu, vendar te prosim, da mi odkritoserčno poveš in ne prikrivaš nevarnosti, če je.“ — Svojih bogoslovcev se je spominjal vsak den in posebno težko mu je delo, da ob veliki noči ni mogel obhajati ž njimi duhovnih vaj. Milostljivi knezoškof mu blagovoljno odvzamejo to skerb in sami vodijo duhovne vaje.

Še julija 1874 se poda v Poreče in pozneje v Milštat, a čutil se je vedno slabejega. Pred začetkom šolskega leta se verne v Celovec, na videz še dosti dober.

Kdo bi bil mislil, da mu je smert že tako blizo, 15. oktobra ga obiščem in videl sem, da sem ga močno razveselil. Dolgo govoriti nisem mu pripustil, ker sem spoznal, da se mu težko godi. Pri odhodu se poslovim od mene s solznimi očmi in reče: „Morebiti se tukaj ne vidiva več; moli za-me.“ Tolažim ga z boljšim upom, toda svojega ganutja sem moral mu prikriti, ker sem tudi sam tako sodil.

30. oktobra še mi piše: „Rad bi bil unokrat še delj s teboj govoril, ko si me obiskal; pa tebi se je mudilo, in meni hudo dene delj govoriti. Ne vem, kaj bom? — Kar je mogoče, se varujem, zraven pa sebi očitam, da svojih dolžnosti ne storim — in zastonj plačilo potegnem. Samo to me tolaži, da so škof sami rekli, da naj v tej službi ostanem, dokler le lazim okrog, ker penzija 210 gold. je vendar le premajhna.“ — Po obravnanem računu se pisanje vidno spremeni in le te verstice še dostavi. „Zdaj je račun v redu. — Ljubi moj! ravno ko te verstice pisem, čutim, da sem prav oslabel. Menim, da se ne bova več videla. Ako boš slišal, da se mi bliža smert, zdihni za-me

in opravlja po meni daritev svete maše. — Bog daj, da se bova, če ne na zemlji, vsaj v nebesih videla pri ljubi materi božji.“

Ko so dnevi prihajali hladnej, ni več šel iz izbe, pa tudi v postelji ni bil; tožil pa je, da ga kašelj nadleguje posebno proti večeru. Zadnje dni je čutil tudi bolečine v rokah in nogah. Blagi prijatelj, semeniški podvodja je bil pri njem, kedar je le mogel in sestri ste mu stregli prav skerbljivo.

8. novembra, bila je nedelja, reče D. svojemu tovaršu, da se prav slabega čuti in da želi drugi den prejeti sv. zakramente, ker ga vtegne Gospod vendar poklicati k sebi. Zvečer se poda pred navadnim časom v postelj in pri tej priložnosti ga zopet napade prav težka sapa.

Drugo jutro sprejme prav pobožno sv. zakramente in govori prav mirno o smerti, ktera se mu gotovo bliža. „Cupio dissolvi et esse cum Christo“, reče svojemu tovaršu.

10. novembra bil je miren; spal je večkrat in ko se prebudi, se nasmehlja stoječim krog postelje, bil je v zavednosti in je prosil, naj se mu moli; tudi sam je tiho molil. „Zdelo se je nam,“ tako mi sporoča njegov tovarš, „kakor da bi zaspal, žila je bila prav rahla; ko se mu glava spoderzne iz zglavja in mu glavo zopet poravnajo, šepče hvaležno: „No, tako je dobro.“ — Žila mu zastane, mirno zaspi, lepa blaga duša se je preselila v lepšo srečnejšo večnost: bilo je eno po polnoči 11. novembra.

Blagi mir, osvit dušnega mira in znotrajne lepote se mu izobraži na obličji. Vsi, ki so rajnega videli na parah, to poterdijo. —

13. novembra je bil slovesen pogreb. Mnogo duhovnov iz dežele in mesta in tudi mnogo mestjanov se vdeleži pogreba. V semeniški kapeli pa je bilo zjutrej mertvaško opravilo; med opravilom pa so mil. knezoškof za zamerlega opravili daritev sv. maše. Pri pogrebu se je jasno videlo, kako visoko je bil rajni spoštovan in čislán po mestu in pri svojih duhovnih bratih. Iz daljnih krajev so prihiteli njegovi nekdanji rejenci, prijatelji in spoštovalci so skazali svojo hvaležnost in čast priljubljenemu svojemu duhovnemu očetu in prijatelju, ki je celih 15 let neutrudljivo delal za izrejo duhovščine. Ko so truplo spustili v zemljo, zadonel je veličasten koral iz krepkih moških gerl in iz pers vsakega, nazočega se je vzdigala goreča prošnja k Bogu: „Naj v miru počiva!“ Sneg pa je pokríl grob s svojo belo plahto.

Družba sv. Mohora njegovo smert v „Besedniku“ s temi besedami poroča: „Danes imamo spolniti sveto, a bitko dolžnost: 11. novembra je 45 let star sklenil po dolgi bolezni blago življenje častiti gospod Karol Dürnwirth, knezoškofijski svetovalec, špiritual v Celovškem semenišču, odbornik družbe sv. Mohora. Ž njim smo v grob položili moža, ki ga po vsej pravici sme družba prištevati najzlahtnejšim svojim udom in domovina najvrednejšim svojim sinovom.“ Requiescat in pace!

Vstanovitev Viličke.

(Česka narodna, po J. Hradišu A. H.)

Ko je nekđaj Kunigunda, soproga Boleslava VI. iz Krakovega na Karpate na sprehod jezdila, zgubila je na potu svoj poročni perstan. Padel jej je namreč v neki globoki preduh. Ni pa žalovala tako zaradi visoke vrednosti perstanove, marveč zarad tega, ker je tudi ona verovala, da obstoji zakonska sreča le v zakonskem perstanu in da je sedaj zakonska sreča preč. Kraljica je bila silno žalostna. Iz-za spremstva se pa oglasi mlad vitez rekoč: Vaše veličanstvo! Jaz hočem vse pregorje preiskati in ako vaš perstan ne najdem, gotovo se ne povernem več na vaš dvor. Ta ponudba je kraljico potolažila in ona se verne potolažena domu.

Viliš, tako se je imenoval mlad vitez, bil je Poljec. Za preiskovanje pregorjeve si vzame veliko delavcev in začne precej delo.

Od istega dneva je že leto preteklo in zopet je kraljica jela žalovati za perstanom, ko nečega dne prijezdi zal vitez, obdan z mnogo spremljevalcev, pred kraljevi grad, in za vhod prosi.

Bil je Viliš. Padel je z velikim veseljem kraljici pred noge in jej njen zgubljen perstan izročil. Potem se je obrnil k Boleslavu s prošnjo, da bi mu dovolil tudi njemu največo dragocenost izročiti. Ko mu je to kralj dovolil, se je obrnil k svojim spremljevalcem in jim zapovedal, pred kraljevi tron velik in lep kristalni belvan (Kristallblock) položiti. On pa jame proti kralju obrnen govoriti: Visoki kralj! Jaz ti tu prinesem najkrasnejši zaklad poljske dežele. To, kar ti zdaj tù vidiš, je sol, ktero sem jaz pri iskanju zgubljenega perstana tvoje soproge najdel in ktere je toliko, da lahko celi svet ž njo preskerbiš. Vzemi mogočni kralj, ta zaklad in obderži ga za vse čase.

Boleslav pa ginjen objame verlega iznajdnika solnate gore in mu da za hvalo nekoliko dežele blizo najdišča v fevd (Lehen).

Kmaló so tudi tam novo mesto zidali, ktero je dobilo ime Viliševo mesto in pozneje je bilo Vieliša ali Vilička imenovano.

Družba sv. Mohora.

Ravnokar je v natisu doveršena molitvena knjiga, katero je družba že davno udom obljubila in katero bodo družbeniki letos dobili v roke. Imenuje se „Nebeška hrana“ zato, ker je, kakor preč. g. pisatelj v predgovoru pravi, v njej le malo pisateljevih lastnih besed, ampak so skoraj vse besede povzete ali iz sv. pisma ali iz cerkvenih pesem in molitev, ali iz pisem sv. Božjih služabnikov; so tedaj zares nebeške cvetlice in je hrana iz njih pripravljena zares nebeška hrana, tedaj tudi gotovo zdrava in tečna. Zastran obsežka naj opomnimo danes še sledeče: Ker je knjiga namenjena, da se bode — in gostokrat po prav daljnih potih — v cerkev seboj jemala, in ker zlasti moški med potjo debele knjige ne vedó kam djati, bilo je skerbeti, da ne bi preobširna postala. Zato se je povzelo v njo le to, kar se potrebuje za vsak-

danjo rabo in za navadno očitno Božjo službo. Pobožnosti so se na vse dni med tednom tako razdelile, da se bo pobožni bralec vsak den z novo radostjo prehajal po drugem oddelku nebeškega verta in si nabiral duhtečih cvetlic, ki mu bodo služile v dušno zdravilo in mu dajale novo moč na težavni stezi zemeljskega vojskovanja. V nedeljo bo čestil in slavil presv. Trojico, v ponedeljek bo molil za verne duše v vicah, v torek se bo priporočal angeljem in svetnikom, v sredo bo klical na pomoč Tolažnika sv. Duha, četrtek bo daroval čiščenju presvetega Rešnjega telesa, petek bo preživel s križanim Jezusom na gori Kalvariji in v saboto se bo postavil pod varstvo Matere Božje ter prepeval Marijino slavo. —

Vse drugo, kar se sicer še nahaja v molitvenih bukvah, kakor: molitve za posebne godove med letom, za posebne stanove in potrebe, za bolnike in umirajoče, navod za znotranjo molitev in nauk o bratovščinah, — vse to se bode rajše povzelo v drugi posebni del „nebeške hrane“, ki ga bode družba ob svojem času izdala. In tako bodo družbeniki imeli nebeško hrano za cerkev in dom, za dni zdravja in veselja, pa tudi za dni žalosti in terpljenja in za smertno uro.

Pervi del „nebeške hrane“ obsega ravno 26 tiskanih pol v osmerki; tiskarni je bilo mar, da postane knjiga tudi po zunanji obliki in po natisu čedna, ročna in prijetna.

Razun koledarja so tudi ostale letošnje knjige: „Zgodovina“ 2. snopič, „Kmetovalec“ 1. snopič, „Slov. Večernice“ (33 zvez.) in Kristusovo življenje“ drugi del 3. snopič, vse dotisnjene; Koledarja se stavi ravno kar 9. pola, za mesec dni bodo knjige tudi vezane tako, da se proti koncu meseca avgusta takoj prične razpošiljatev.

Razgled letošnjih udov po posameznih škofijah bomo priobčili v prihodnjem listu; danes vsem rodoljubom v tolažbo in veselje le povemo, da je število udov letos zopet poskočilo za 2300. Lani je bilo vseh družbenikov vkup 24.080 letos pa jih je vpisanih nad 26.336.

Razne vesti.

Naše srednje šole. Na Koroškem imamo sedaj petero srednjih učilišč, namreč višjo gimnazijo, višjo realko in izobraževališče za učitelje in učiteljice v Celovcu, spodnjo gimnazijo v St. Pavlu in dosihmal petrazredno realgimnazijo v Beljaku. Na vseh teh učilnicah naše mladeži se je končalo šolsko leto s 15. julijem in dolžnost nam je vsaj nekoliko omeniti o izrejalističnih naših, na katerih povsod tudi sinove slovenskega rodu nahajamo.

Celovška gimnazija je štela letos 230 dijakov, med njimi je 37 odličnjakov, v katerih številu je baje lepi broj 9 slovenskih mladenčev. Nevgodno je doveršilo 24 dijakov; toraj v primeri z vgodnim v obče prav uspešno. Štipendije je vživalo 53 dijakov v znesku 3841 gold. 85 kr.; podpiralno društvo je za obleko, jed, stanovanje, zdravila itd. bornim učencem razdelilo blizo 930 gold. Te številke nam kažejo, da se v resnici sinovom revnih starišev pripomore in ravno to naj bode nov nagib, ki naj bi spodbujal naše domačince, da bolj pogostoma svoje otroke v srednje učilnice pošiljajo. Na ovi način koristijo sebi, koristijo družini, deržavi in posebno narodu našemu, ki preživo dobrih, izobraženih in izurjenih močij potrebuje. Slovenščina se je podučevala po gosp. učitelju pl. Kleinmayr-ju v štirih oddelkih, v vsakem po dve uri na teden. V višjih razredih zgornje gimnazije se je med drugim

sledede podučevalo: „uk o slov. pesništvu, o slovenski metriki, najvažnejših prilikah in podobah. Glavnejše o slov. narodnej pesni. Zgodovina staro- in novoslovenskega slovstva. Natančno in kritično branje dr. Fr. Prešernovih poezij. Najvažnejše o staroslovenski slovnici v vedni zvezi s sedanjimi jugoslovanskimi narečji. Vaje v prostem govoru raznih razprav, katere so dijaci sami izdelali itd.“ Učni jezik je bil pri slovenščini slovenski.

Maturo je delalo 18 osmošolcev, med njimi 6 Slovencev, katerim kot odhodnico podajamo serčno voščilo, da se jim posreči po daljših študijah doiti do sverhe, do stopnje, v katerej — ne pozabivši naroda svojega — postanejo dika naše domovine, podpora in pravi steber slovenskega ljudstva!

V višej realki je bilo 256 dijakov; med njimi 15 odličnjakov. Slabo je doveršilo 25 dijakov. Štipendije so živali trije v znesku 213 gold. 12 kr.; podpiralno društvo je razdelilo blizo 790 gold.; toraj tudi tu lepe podpore! Slovenščina se je po učnem načertu podučevala samo v spodnjih 4 razredih, kakor tudi veroznanstvo in sicer po č. gosp. prof. A. Einspieler-ju. Maturo je delalo 8 dijakov sedmega razreda in med njimi eden Slovenec.

Na izobraževališči za učitelje je bilo letos precejšno število slovenskih slušateljev; kako pa se je tamkaj po g. G. naš materini jezik podučeval, bodemo rajše molčali ter pogrnili s pregostim pajčolanom, upaje da se ova težnja vendar le s časom zboljša. Maturiralo je blizo nad 30 pripravnikov in nad 20 pripravnic. V versti prvih nekda zdatno število verlih slovenskih mladeničev, v kar veselo govori po njih osnovana letošnja svečanost v čast Prešerna in kar s posebno radostjo tudi tu zaznamovamo.

Petrazredna real-gimnazija v Beljaku zadobi v prihodnje leto šesti razred in se na ovi način v teku dveh let dopolni v popolno gimnazijo. Tudi tukaj je bilo mnogo slovenskih dijakov — a brez vsacega poduka v materinščini! Podpiralno društvo je prav zdaten delokrog razkazalo.

Spodnja gimnazija v št. Pavlu po čest. oo. benediktincih oskerbljena nam tudi prav lepe in vesele pospehe dokazuje.

Slovenskim dijakom sploh, kateri so se po težavnem delu uže podali domu, da si za novo delovanje med počitnicami okrepčajo telo in vzvišujejo duh, bi pri tej priliki na serce polagali, da tudi med počitnicami — razun drugih potrebnih stvari — ne pozabijo povsem na liko materinščine, na čiščenje jezika in na preimenitno nabiro našega narodnega blaga, katerega še v obilnej meri med prostim narodom nahajajo. Malokateri tako majhen narod ima toliko in po večini tako mičnih in jedernatih narodnih pesni kakor Slovenci in ravno tudi na slovenskem Koroškem imamo obilen zaklad ovega preimenitnega kinka slovenskega debela, slovenske naše zgodovine. Učeči se mladini, ki se po omiki uže nekoliko odlikuje in pomembo ovega predragega blaga zapopade, je presveta naloga, da se ove narodne priče naše preteklosti ohranijo in pozabljivosti in strohnjivosti otmejo. Naj „bode to rečeno v korist rodu, domovja in vam; bodi ko zernja izmet, poženi obilno klasovja!“

Duhovske spremembe v Kerški škofiji. Č. g. Pierl Evgen, benediktinec in profesor bogoslovja, prevzame prostovoljno službo družega pridigarja pri glavni fari v Celovcu. Č. g. Rup Franc, oskerbovalni kaplan pri sv. Križu na Peravi, gre pomagat na sv. Višarje in na njegovo mesto pride č. g. Fuger Franc, kaplan v št. Kocijanu. Dosedanji provizor v Otmanjah č. g. Papler Jak., gre za kaplana v št. Kocijan. Prostovoljno sta stopila v pokoj: č. g. Stossier Greg., fajmošter v št. Janžu na mostiču in č. g. Soko Jož., kurat v št. Andreji. Št. Jansko faro oskerbuje č. g. provizor Šumah Valentin in kuracijo v št. Andražu č. g. fajmošter Vrankar Štef. na Jezeru. Umerl je dne 26. junija č. g. Oberhuber Jakob, bivši fajmošter v Štebnu pri Dürnsteini kot deficient na Peravi. R. I. P.

Pastirsko službo bodo na novo nastopili č. gg. bogoslovci in mešniki: Boštjančič Janez; Guggenberger Franc; Ivanetič Franc; Jamnik Janez; Kanal Jan.; Šavbah Franc in Wakonik Anton. Dne 20. julija so bili v mešnike posvečeni č. gg. bogoslovci četrtega leta: Wakonik A.; Ivanetič France; Šluder Bened., benediktinec. Iz tretjega leta pa: Fritzer Jož.; Hutter Jan.; Petek Franc in Volavčnik Janez.